

“Els vicis de l'italià no són italians”

Lectors de tot el món s'apassionen amb la Venècia d'una nord-americana, la descrita per Donna Leon, observadora dels vicis dels italians i enamorada de les seves virtuts. Edicions 62 ha traduït gairebé tots els seus llibres, protagonitzats pel comissari Guido Brunetti. Els dos últims, 'Contactes a les altes esferes' i 'Un mar de problemes'.

Donna Leon (Nova Jersey, 1942) s'ha convertit en la principal divulgadora de la societat italiana contemporània a tot el món a través de les seves novel·les de lladres i serenos protagonitzades pel comissari Guido Brunetti i situades a Venècia.

Edicions 62 li ha publicat, enguany, *Contactes a les altes esferes*, i, el mes de juny, *Un mar de problemes*. I anteriorment, *Mort a la Fenice*, *Acqua alta*, *Mort en un país estrany*, *Son profund*, *Vestir per morir* i *Mort i judici*. Traduïda a vint-i-tres idiomes, es nega a ser traduïda a l'italià.

—Quan comença la vostra relació amb Venècia?

—El 1966, quan vaig arribar-hi de turista, a dos quarts de sis del matí, amb un tren que havia sortit de Roma de nit. Havia vist totes les pel·lícules rodades a Venècia, com la de Katherine Hepburn, però això no va ser res comparat amb l'emoció que vaig sentir en veure la ciutat sobre l'aigua. Durant un any vaig viure al meu país mig sonada per la impossibilitat d'estar a Venècia. Per sort, vaig tornar-hi un any després i em vaig fer amiga d'una veneciana, Biba, cosa raríssima. I ara som com germanes. La seva família ha esdevingut la meua i gràcies a això tinc tants amics venecians. A Venècia sóc la “sorella de la Biba”.

—I quan us hi instal·leu de forma definitiva?

—El 1981, em trobo vivint a l'Aràbia Saudita, amb trenta-nou o quaranta anys, i penso: sóc en aquesta merda de país a la meitat de la meua vida i ara vull viure en el lloc on he estat feliç. De cop i volta em presento a la casa de Biba i Franco i els dic: sóc aquí i no me'n vull anar.

—Us sentiu ja italiana?

—No seré mai veneciana ni italiana, però Venècia és la meua llar. Tot i la bogeria i el caos del turisme, és una ciutat humana, real.

—La sèrie dedicada al comissari Brunetti neix al vostre cap des de *Mort a la Fenice*, publicat el 1992?

—No. Quan vaig escriure el llibre volia escriure el llibre i prou.

—De quina Venècia us heu enamorat?

—La de la nit, quan no hi ha gent pel carrer. Quan passeges de dia la gent t'impedeix contemplar bé la ciutat i de nit els ulls se'n van cap a dalt es veuen coses que normalment passen desapercibudes. Fins i tot al meu barri descobreixo coses, encara ara.

—Per què no voleu que us llegeixin en italià?

—Va ser una decisió molt pensada. La vaig prendre després d'haver considerat que mai no he vist ningú que hagi viscut millor per ser famós, com a persona. Per tant, no vull viure en un lloc on sigui famosa. No podria resistir a les temptacions, i quan ets famosa en tens moltes. La gent famosa té poder, pot fer el que vol, i jo no vull viure així. No vull viure en un lloc on tingui més poder que els altres.

—Us costa mantenir la negativa, amb el creixement de la fama internacional?

—Gens, perquè els editors italians parlen amb el meu agent i el meu agent no me'n diu mai res. Ho té prohibit. Un altre motiu: quin seria l'avantatge que tindria per publicar en el país on visc? No en veig cap. Només hi veig inconvenients.

—Des d'Itàlia, aquesta actitud pot ser interpretada com una desconsideració, un menyspreu, envers el país i la llengua. És important ser llegida en anglès i ser traduïda al francès, l'alemany, el xinès i el català, però no a l'italià, poden concloure que penseu.

—Pot ser una interpretació possible. Però no és la meua raó. Per sort, fins ara ningú no s'ha ofès a Itàlia per això. També cal dir, però, que la premsa italiana em penjaria si publicqués els llibres en italià, perquè tots els articles italians han estat despectius i cap no ha demostrat que l'articulista havia llegit els meus llibres. Si un italià llegeix els meus llibres i s'ofèn, ho comprenc, perquè l'italià té dret a indignar-se, a sentir-se ofès.

—Un articulista italià, Carlo Natali, ha dit que sou una "severa observadora dels nostres vicis". Què en penseu?

—Diria només que sóc una severa observadora dels vicis. Els italians no tenen l'exclusiva de la corrupció, la violència i la lascívia. Tenen vicis, però no són vicis italians. Tampoc no m'agrada el "severa". Les observacions són observacions i prou. L'observació és neutra. Si us dic que la vostra camisa és bruta i ho és, no és una observació severa. Per mi és un privilegi viure a Itàlia, perquè estimo els italians. És un gran poble. No pel president actual. Tenen vicis, però també virtuts.

—Agatha Christie o George Simenon?

—Quina tria tan limitada!

—Cal pensar, doncs, que heu après més dels autors que no són de gènere?

—Efectivament. He après d'Austen, Shakespeare, Dickens, Tolstoi, Balzac, Flaubert, Fielding, Dickinson, James, Donne...

—Però feu novel·la negra dins de la tradició del gènere.

—Sí. En faig. Cap problema.

TINA BAGUÉ

"De nit els ulls se'n van cap a dalt i es veuen coses que normalment passen desapercebudes. Fins i tot al meu barri descobreixo coses, encara ara."

"Quin avantatge tindria per publicar en el país on visc? No en veig cap. Només hi veig inconvenients"

—Amb molt d'interès per descriure la vida quotidiana de tots els sectors socials i polítics del país.

—M'interessa. Sóc una tafanera. Parlo amb tothom. No me'n canso. Hi ha tipus fabulosos.

—Guido Brunetti té res de Poirot o de Maigret?

—Una mica de Maigret, perquè menja bé. Però Maigret és més distant amb la societat. Brunetti és més emotiu, es compromet més amb la gent. Potser perquè té fills i Maigret, no.

—Teniu fills?

—No.

—Simenon en tenia. I com que sabia el que és tenir fills, fa que Maigret no en tingui i així visqui tranquil.

—Justa la fusta. Jo com que no sé què és tenir-ne, faig de Guido Brunetti un pare de família convencional.

—És veritat que els venecians mantenen una relació molt intensa i estreta entre ells, que es troben ara a casa de l'un ara a casa de l'altre, fins i tot els caps de setmana, cosa única a Itàlia?

—Sí. Venècia són seixanta mil habitants, deu mil famílies. La idea d'anar a Treviso o a Murano, que amb un cop que els has vist ja en tens prou, els fa mandra. Han d'agafar el tren, el *vaporetto*... Molt complicat. Tots els amics es queden a ciutat i tots se saben la vida dels altres. És una comunitat molt incestuosa. I per a mi, com a escriptora, això és perfecte. Només cal tirar la canya en un lloc i ja pesques els peixos que vols. Tots volen dir-t'ho tot. La seva vida i la dels seus avantpassats. Perquè la ciutat és molt petita. És un país i alhora un poble.

Lluís Bonada